Tajemnice Leśnej i Zamku Czocha 1939-1945

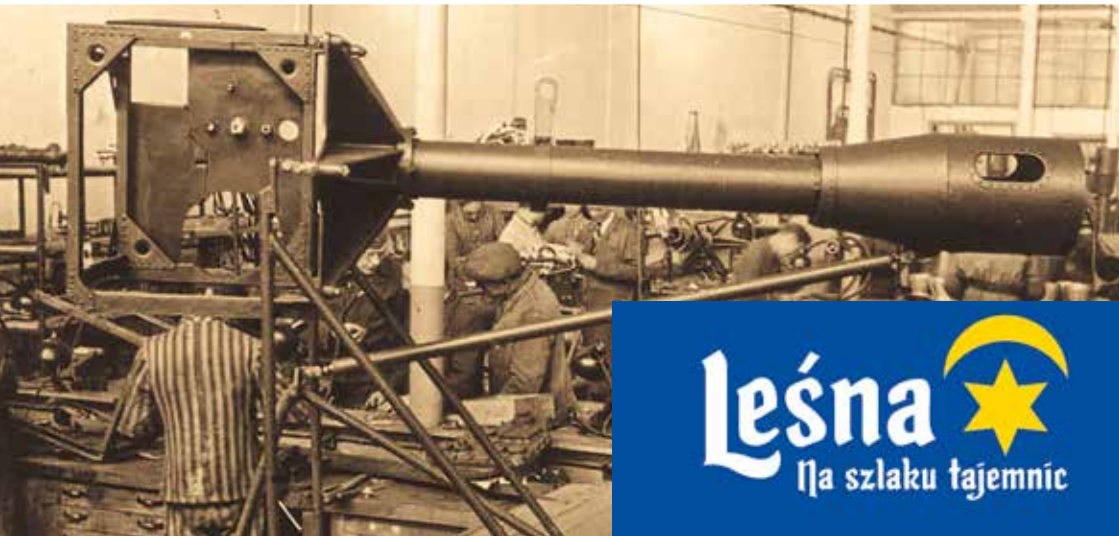

Leśna
Na szlaku tajemnic

Leśna, Zamek Czocha i „Sensacje XX wieku”

Leśna to miasteczko na pograniczu Dolnego Śląska i Górnych Łużyc, które wielokrotnie było doświadczane przez… historię. Tajemnicza maszyna „ryba-miecz” lokalizowana przez poszukiwaczy tajemnic historii na Zamku Czocha zaowocowała nakręceniem przez Bogusława Wołoszańskiego odcinka znanego serialu historycznego „Sensacji XX wieku”. Następnie powstała powieść „Twierdza szyfrów” i serial „Tajemnice twierdzy szyfrów”.

Nieodkryte jeszcze tajemnice Leśnej przyciągają miłośników zagadek historii. Dlatego w 2019 r. w podziemiach ratusza w Leśnej udostępniona została ekspozycja „Tajemnice Leśnej i Zamku Czocha 1939-1945”, ukazująca kluczowe momenty dziejów miasteczka w czasie światowej zawieruchy rozpętanej przez wodza Trzeciej Rzeszy Adolfa Hitlera.

Leśna
Na szlaku tajemnic

„...bardzo późne odkrycie przeze mnie zamku Czocha, które nastąpiło około roku 2003, zauroczenie nim, tajemnicami II wojny światowej, zaowocowało programem *Sensacji*, książką, a teraz 13-odcinkowym serialem fabularnym."

Bogusław Wołoszański w wywiadzie dla „Przeglądu Lubańskiego", maj 2006

Główne wejście do Zamku Czocha (zdjęcie u góry). Znani aktorzy – Paweł Małaszyński i Jan Frycz – na planie serialu Bogusława Wołoszańskiego „Tajemnice twierdzy szyfrów" (zdjęcie na dole).

Leśna
Na szlaku tajemnic

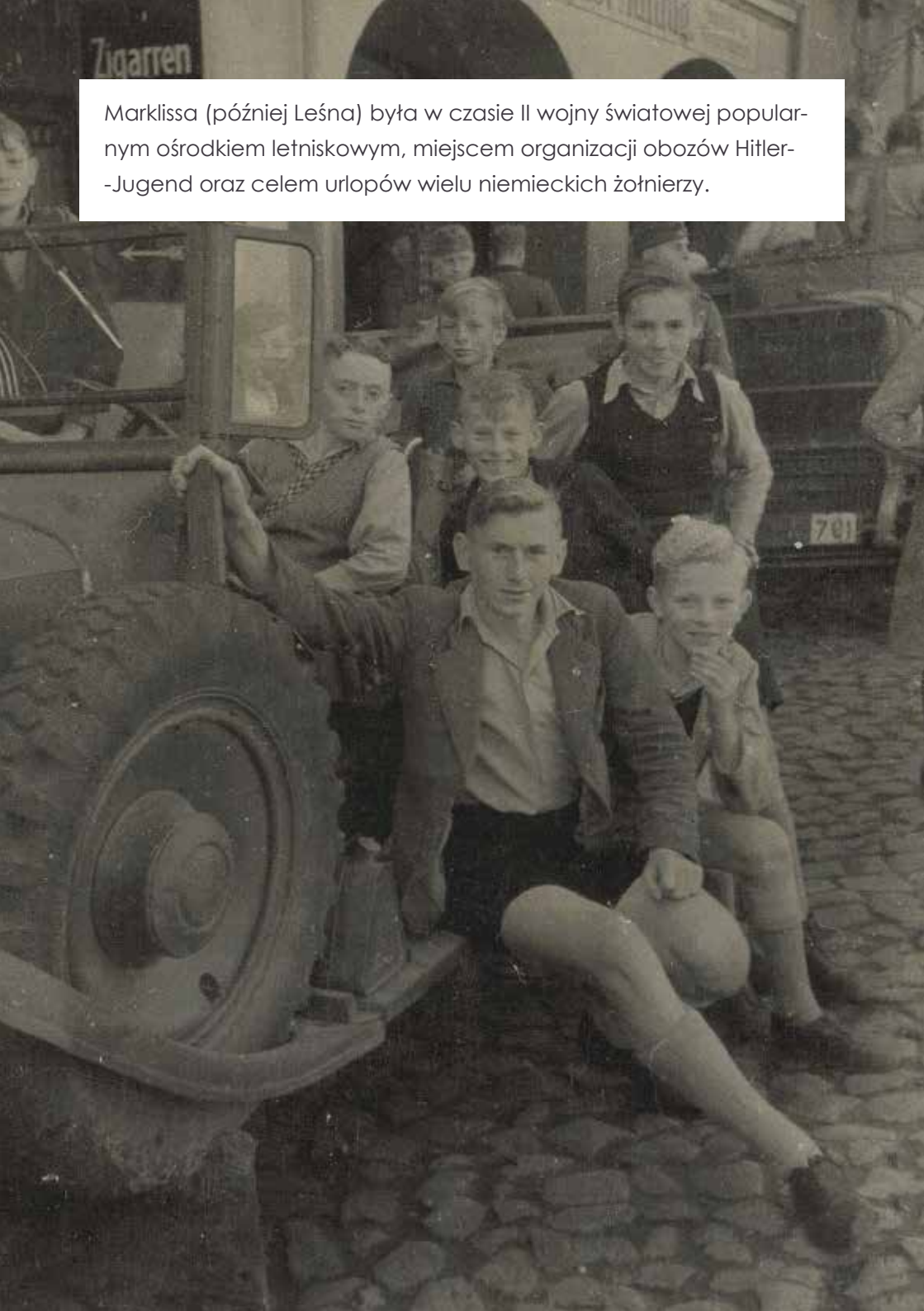

Marklissa (później Leśna) była w czasie II wojny światowej popularnym ośrodkiem letniskowym, miejscem organizacji obozów Hitler-Jugend oraz celem urlopów wielu niemieckich żołnierzy.

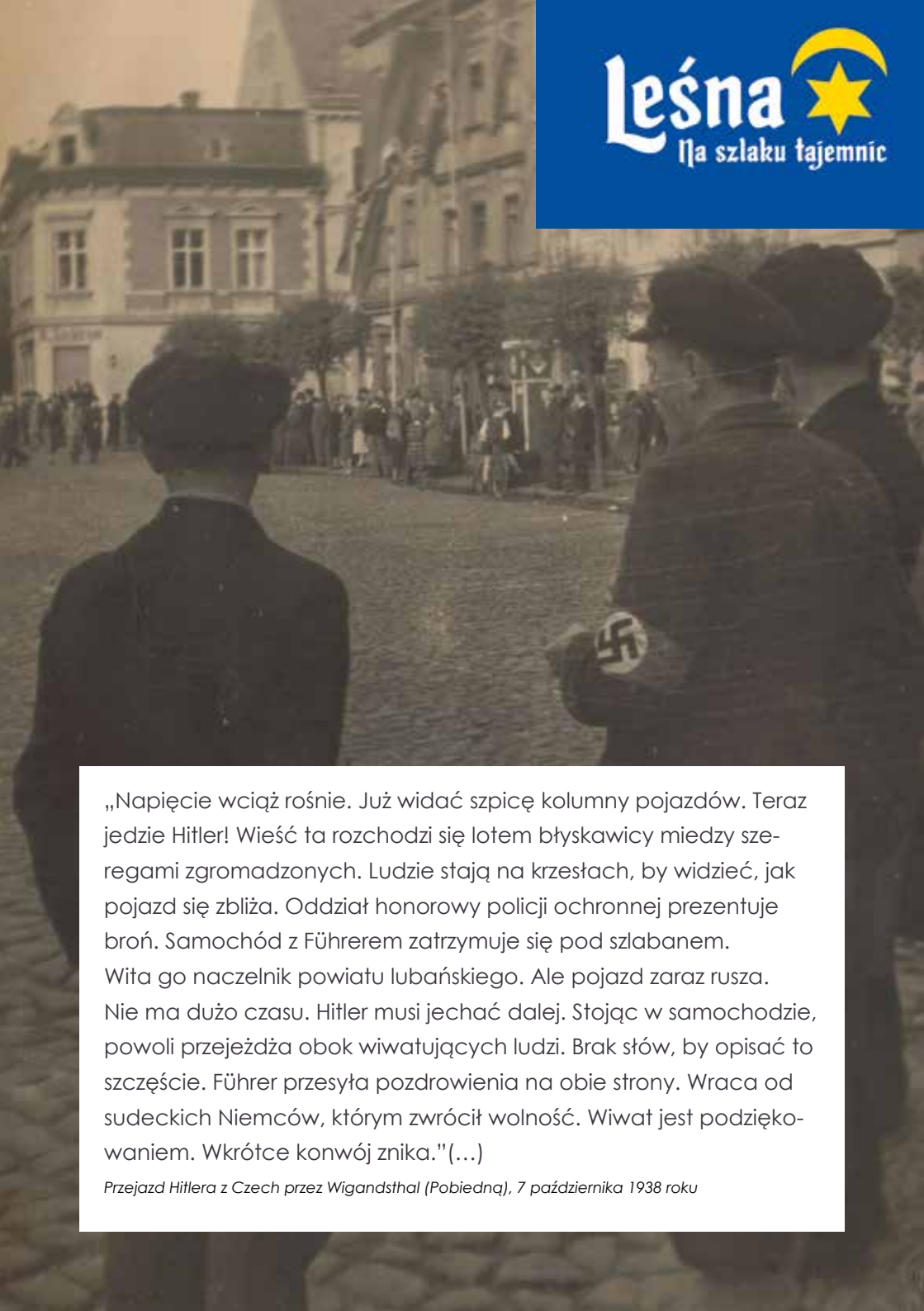

Leśna
Na szlaku tajemnic

„Napięcie wciąż rośnie. Już widać szpicę kolumny pojazdów. Teraz jedzie Hitler! Wieść ta rozchodzi się lotem błyskawicy miedzy szeregami zgromadzonych. Ludzie stają na krzesłach, by widzieć, jak pojazd się zbliża. Oddział honorowy policji ochronnej prezentuje broń. Samochód z Führerem zatrzymuje się pod szlabanem. Wita go naczelnik powiatu lubańskiego. Ale pojazd zaraz rusza. Nie ma dużo czasu. Hitler musi jechać dalej. Stojąc w samochodzie, powoli przejeżdża obok wiwatujących ludzi. Brak słów, by opisać to szczęście. Führer przesyła pozdrowienia na obie strony. Wraca od sudeckich Niemców, którym zwrócił wolność. Wiwat jest podziękowaniem. Wkrótce konwój znika."(…)

Przejazd Hitlera z Czech przez Wigandsthal (Pobiedną), 7 października 1938 roku

Hellmuth Walter – niemiecki inżynier, naukowiec i wynalazca.

W 1934 roku utworzył w Kolonii firmę „Hellmuth Walter Kommanditgesellschaft" (Walter-Werke). Tworzył silnik rakietowy na paliwo ciekłe.
Jeden z jego ośrodków badawczych ulokowano w Beeberg pod nazwą: „Hellmuth Walter Kommanditgesellschaft. Werk Beerberg/Marklissa."(…)
Głównym celem prowadzonych tutaj prac był rozwój silników turbinowych z przeznaczeniem do napędu okrętów podwodnych i torped oraz silników rakietowych do samolotów.

Z książki Szymona Wrzesińskiego i Krzysztofa Urbana „Tajne kompleksy lotnicze Trzeciej Rzeszy na Dolnym Śląsku i Ziemi Lubuskiej"

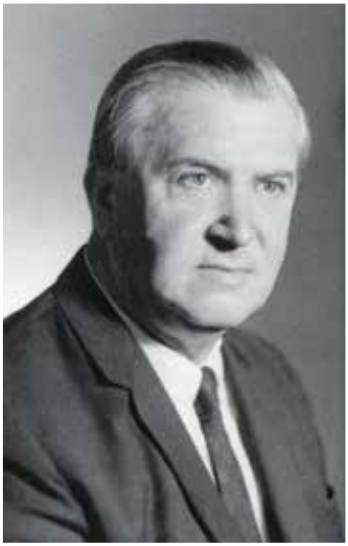

Helmuth Walter, niemiecki konstruktor, ostatni właściciel przedwojennej fabryki w Beerberg (Baworowo)

Fabryka w Baworowie koło Leśnej, gdzie produkowano silniki turbinowe H. Waltera

Leśna
Na szlaku tajemnic

Berlińska spółka „Maier & Löwe" zbudowała w południowej części miasta Marklissa w 1833 roku zakład produkcji tkanin bawełnianych. Zakład ten kupił następnie w 1855 roku żydowski przedsiębiorca Samuel Samson Woller. Uruchomił przędzalnię wełny czesankowej, farbiarnię, sprowadził z Anglii nowoczesne maszyny. Tak powstała leśniańska „Concordia".

Na początku II wojny światowej w „Concordii" zaczęto realizować zamówienia Wehrmachtu na materiały z lnu i konopi. Produkcja taka trwała do 1942 roku, kiedy zakład zaczęto przestawiać na produkcję dla potrzeb przemysłu zbrojeniowego – powstaje tu filia wiedeńskich zakładów „VDM-Vereinigte Deutsche Metallwerke – Luftfahrwerke AG. Werk Marklissa."

Fabryka „Concordia" w Leśnej produkująca w latach II wojny światowej podzespoły do silników H. Waltera

W pierwszej połowie 1944 roku przy głównej drodze z Leśnej (Marklissy) do wsi Świecie (Schwerta) postawiono kilka obiektów i zaczęto drążyć sztolnie w zboczu góry. Powstawały one na potrzeby nowego na tym terenie koncernu zbrojeniowego Vereinigte Deutsche Metallwerke Concordia. Drążenie tuneli fabrycznych odbywało się z wykorzystaniem zmuszanych do pracy więźniów obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (Rogoźnica).

B. Wołoszański w miejscu, w którym przeprowadzano próby silników z fabryki Baworowo.

Topografia terenu, linia kolejowa, energia pozyskiwana z pobliskiej elektrowni wodnej oraz lokalizacja nad Kwisą dużego zakładu tekstylno-włókienniczego miały podstawowe znaczenie dla wyboru Leśnej na siedzibę tajnego kompleksu zbrojeniowego Trzeciej Rzeszy.

Autentyczne zdjęcie z okresu II wojny światowej przedstawiające montaż silników Waltera w zakładzie VD-Luftfahrwerke AG.

„Dwa lata temu [w 2016 roku] podczas remontu dachu robotnicy odkryli w najwyższej części zamku zawiniątka i skrzynie ze skarbami, w tym (…) urządzenie o bliżej nieznanym przeznaczeniu. Sprawą zainteresował się Krzysztof Urban, miejscowy regionalista. Postanowił przyjrzeć się urządzeniu o bliżej nieznanym przeznaczeniu. (…) Urban poszperał w dokumentach i doszedł do wniosku, że może to być… jedyny na świecie prototyp pompy paliwowej zaprojektowanej przez Waltera."

Joanna Lamparska w artykule „Wynalazek ze strychu"

Część silnika H. Waltera znaleziona na Zamku Czocha.

Messerschmitt Me 163 Komet – niemiecki myśliwiec przechwytujący o napędzie rakietowym z okresu II wojny światowej

Projekt wykonawczy sfinansowała Gmina Leśna. W prezentacji wykorzystano eksponaty i materiały ze zbiorów: byłego Gimnazjum w Leśnej, Krzysztofa Urbana, Łukasza Piórkowskiego i Waldemara Kleszcza. Zdjęcia pochodzą ze zbiorów Krzysztofa Urbana oraz archiwum Urzędu Miejskiego w Leśnej. Scenariusz wystawy, opracowanie merytoryczne: Mirosław Słodziński. Współpraca: Elżbieta Kwiatkowska, Anna Stawisińska-Urban, Karolina Foltyńska. Projekt katalogu i skład: Elżbieta Kwiatkowska. Wydanie II, Leśna 2021.

Urząd Miejski w Leśnej
Rynek 19, 59-820 Leśna
www.gminalesna.pl
sekretariat@lesna.pl

Leśna
MIASTO i GMINA